

Fredagskronikken

Ola Kvaløy, dekan og professor i samfunnsøkonomi, Handelshøgskolen ved Universitetet i Stavanger

Ola Kvaløy Koronagenerasjonen kan bli mer opptatt av penger

Man kan være fristet til tro at koronakrisen gjør oss mer opptatt av myke verdier og jobber med mening, og mindre opptatt av det materielle. Ny forskning indikerer det motsatte.

● «Ka då ittepå?», spurte vi i Stavanger da byen fikk status som Europeisk kulturhovedstad i 2008. Vi visste det ville bli fest og moro i ett år til ende, men hva med tiden etterpå? Ville noe vidunderlig skje med byen vår, eller ville alt bli som før?

«Ka då ittepå?» spør vi nå om tiden etter koronakrisen. Noe vil bli forandret, varig forandret, kanskje noe vidunderlig, men hva?

«Krisen kan gi en anledning til å velge det langsommere livet der det er andre verdier enn arbeid og forbruk som er avgjørende», skrev Thomas Hylland Eriksen på NRK Ytring. Min egen rektor, Klaus Mohn, var inne på noe av det samme i Stavanger Aftenblad: «Me kan ende opp med å tenke annleis om globalisering, økonomisk vekst og materiell fremgang. Me kan ende opp med justerte verdier av kontakt, nærleik og sosialt fellesskap»

Det høres vakkert ut, men er det realistisk?

Alle kriser har sine særegenheter. En pandemi er noe annet enn en krig, som igjen er noen annet enn en finanskrise. Krisene har likevel et viktig felles-trekk: De er økonomiske kriser, som innebærer lavere inntekter, og betydelig høyere arbeidsledighet.

Skal vi kunne svare på «Ka då ittepå?», bør vi studere hva økonomiske kriser gjør med våre verdier og preferanser.

I en fersk forskningsartikkel svarer Erasmus-professor Robert Dur og medforfattere på noe av dette. Ved hjelp av et omfattende amerikansk datasett fra perioden 1973 til 2014 kan de studere folks jobbpreferanser, og spesielt dimensjonen materialisme vs. idealisme.

Er lønnen det viktigste, eller er det hvor menings-

↑ I en nedgangperiode blir lønnen viktigere ved jobbvalg. Effekten er klart sterkest for dem mellom 18 og 25 år. Og effekten varer livet ut, skriver Ola Kvaløy i kronikken. Illustrasjonsfoto. Foto: Aleksander Nordahl

full jobben er som avgjør ved jobbvalg?

De sammenstiller svarene på dette med de makroøkonomiske erfaringene respondentene har gjort gjennom livene sine, og de utnytter blant annet regionale variasjoner i USA.

Ikke overraskende finner de at lønnen blir relativt viktigere i en nedgangperiode. Mer interessant er det at denne effekten er klart sterkest for ungdomsgenerasjonene, det vil si de som er mellom 18 og 25 år.

Og enda mer interessant: Effekten varer livet ut.

Opplever du økonomiske nedgangstider når du er ung og skal finne din første jobb, blir du mer opptatt av lønn livet ut. Er du derimot så heldig å gå ut i arbeidslivet under en boom, blir du mer opptatt meningen med jobben – og kanskje livet? – livet ut.

Funnene har støtte i psykologisk forskning som viser at folks verdier og preferanser ligger ganske så fast etter fylte 25 år. Det er årene mellom 18 og 25 som er de formative. Det er da våre preferanser, oppfatninger og holdninger dannes.

Dette gir også opphav til generasjonsmerkelapper som 68-erne, ironigenerasjonen eller generasjon X. De deler ikke bare fødeår, men også holdninger og verdier basert på felles erfaringer i formative år.

Dur og medforfatterne viser at det nettopp kan være de økonomiske erfaringene som er de mest sentrale. Folk i samme generasjon som er født på nesten samme tidspunkt, men som opplever ulike makroøkonomiske konjunkturer, utvikler ulike

Forskningen

Hvem: Robert Dur, Lea Cassar, Maria Coto-fan, og Stephan Meier

Hva: Macroeconomic Conditions During Youth Shape Work Preferences for Life

Hvor: IZA Discussion Paper No. 13123

preferanser.

Skal vi forstå hvordan koronakrisen påvirker oss fremover, bør vi derfor ikke undervurdere krisens økonomiske side og dens varige effekter på ungdommen vår.

I Norge fikk vi noen indikasjoner på dette 15. april, da søker tallene til universiteter og høyskoler ble klare. Overraskende for mange, inkludert meg selv, ble økonomi og administrasjon den store vinneren, med en økning på hele 25 prosent. Også søker tallene til samfunnsøkonomi økte kraftig.

Jeg spurte min datter, som er koronarus, om hva hun tror er årsaken (og hun har ikke søkt økonomifag).

«For noen måneder siden skulle vi alle ut og redde verden. Nå vil vi ha trygge jobber med god inntekt, og vi vil forstå hva som skjer med økonomien og med samfunnet vårt», sier hun.

Koronakrisen kan gi økt materiell orientering. Det trenger ikke være negativt. Materiell orientering, og økt fokus på inntjening og lønn, kan bidra til at økonomien kommer seg raskere på fote igjen. Det kan også bidra til økt fokus på materiell ulikhet.

En god økonomi er og blir en viktig forutsetning for et godt liv.

→ Mer debatt side 36-39

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen
Telefon: 22 00 10 59
Sentralbord: 22 00 10 00
Epost: debatt@dn.no

Hovedinnlegg/kronikk:
Inntil 4500 tegn med mellomrom
Underinnlegg/replik:
Inntil 1500 tegn med mellomrom
Legg ved portrettfoto

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.